

Verenigde Protestantse Kerk Leuven – Meditatie 03/01

Meditaties: Deze meditatie staat ook online op https://youtu.be/z7A9uVw_-qU

Twee koningen

Meditatie door ds Jelle Brouwer (Mechelen-Noord)

Intro: A la berline postiljon (*Wreed & Plezant te Sint-Katelijne-Waver*)

Welkom en bemoediging

Welkom, vrienden, in onze online-dienst.

“Drie koningen met een ster.” Woensdag is het zover. Dan wordt traditioneel het Kerstfeest afgesloten op de 12^e dag met de komst van de Drie Koningen. Twaalf dagen lang hebben we de geboorte van Christus gevierd en nu is het genoeg geweest. Daaruit blijkt dan ook zonneklaar hoe de kerk van West-Europa Kerstmis een belangrijker gebeurtenis vindt dan Pasen - dat duurt immers maar zeven dagen lang. Intussen kennen we die drie koningen eigenlijk alleen uit de buiten-bijbelse traditie - en daar staat vanouds het protestantisme sceptisch tegenover. De bijbel spreekt alleen van de wijzen - of in de Nieuwe Vertaling: de magiërs - uit het oosten. Hun namen worden niet vermeld. Hun aantal blijft ongenoemd. En het lijkt niet erg aannemelijk dat het om koningskinderen gaat. Het evangelie zal zich dan ook steeds meer concentreren op een andere koning, die afstammeling van David, die de harten wil veroveren en van wie de geboorte nog aldoor viert. Hij is voor ons van blijvende betekenis, want in Hem zien we God zelf aan het werk.

Ook deze viering beginnen we daarom in Gods naam.

Onze Hulp is in de Naam van de Heer,
Die hemel en aarde gemaakt heeft;
Die trouw blijft tot in eeuwigheid
En niet loslaat wat Zijn hand aan ons begon.

Genade zij u en vrede
van God onze Vader
en van Jezus Christus, onze Heer.
Amen.

Kyriegebed

Laat ons de Heer om ontferming aanroepen voor de nood van de wereld,
en Zijn naam prijzen,
want Zijn barmhartigheid heeft geen einde.

Laat ons bidden:

In een wereld waarin we met z'n allen de weg zijn kwijtgeraakt,
onze greep op de werkelijkheid dreigen te verliezen,
en overgeleverd zijn aan de adviezen van wetenschappers en deskundigen,
bidden we U om wijsheid
die richting wijst en houvast biedt
en we bidden: Heer, ontferm U.

In een wereld waarin de luide stem van de machthebbers ons in de oren schalt
en iedereen vooral bedacht lijkt op eigen voordeel en politieke winst
bidden we U om visie
die de mens centraal stelt en het behoud van de schepping nastreeft
en we bidden: Christus, ontferm U.

Verenigde Protestantse Kerk Leuven – Meditatie 03/01

In een wereld waarin nauwelijks iemand nog gehoor geeft aan het stille geschrei van verschoppelingen en vluchtelingen bidden we U om aandacht voor al wie kwetsbaar is en klein omdat we in hun ogen Uw appèl kunnen lezen en we bidden: Heer, ontferm U.

Kom ons tegemoet, Heer, en verlicht onze duisternis. Spreek ons toe met de stem van de hoop en roep ons op wegen van toekomst.

Daarom bidden wij U: Heer, ontferm U over deze wereld, Heer, ontferm U over ons. Amen.

Lied: Prijs de Heer die herders prijzen (NLB 468)

1. Prijs de Heer die herders prijzen, die in 's hemels paradijzen alle engelen eer bewijzen, hier op aarde daalt Hij neer.

2. Geef de Koning van uw leven wat de koningen Hem geven, breng uw schatten de verheven in de stal geboren Heer.

3. Laat uw loflied samenvallen met het lied der heiligen allen, dat de hemelen weerschallen van die jubelende wijs.

4. Aan de Koning uitverkoren, uit een maagd voor ons geboren, moet ons hele hart behoren onze lof en eer en prijs

Schriftlezing: Matteüs 2:1-20

¹Toen Jezus geboren was in Betlehem in Judea, tijdens de regering van Herodes, kwamen er magiërs uit het Oosten in Jeruzalem aan.²Ze vroegen: 'Waar is de pasgeboren koning van de Joden? Wij hebben namelijk zijn ster zien opgaan en zijn gekomen om hem eer te bewijzen.'³Koning Herodes schrok hevig toen hij dit hoorde, en heel Jeruzalem met hem.⁴Hij riep alle hogepriesters en schriftgeleerden van het volk samen om aan hen te vragen waar de messias geboren zou worden.⁵'In Betlehem in Judea,' zeiden ze tegen hem, 'want zo staat het geschreven bij de profeet:⁶"En jij, Betlehem in het land van Juda, bent zeker niet de minste onder de leiders van Juda, want uit jou komt een leider voort die mijn volk Israël zal hoeden."'

⁷Daarop riep Herodes in het geheim de magiërs bij zich; hij wilde precies van hen weten wanneer de ster zichtbaar geworden was,⁸en stuurde hen vervolgens naar Betlehem met de woorden: 'Stel een nauwkeurig onderzoek in naar het kind. Stuur mij bericht zodra u het gevonden hebt, zodat ook ik erheen kan gaan om het eer te bewijzen.'⁹Nadat ze geluisterd hadden naar wat de koning hun opdroeg, gingen ze op weg, en nu ging de ster die ze hadden zien opgaan voor hen uit, totdat hij stil bleef staan boven de plaats waar het kind was.

¹⁰Toen ze dat zagen, werden ze vervuld van diepe vreugde.¹¹Ze gingen het huis binnen en vonden het kind met Maria, zijn moeder. Ze wierpen zich neer om het eer te bewijzen. Daarna openden ze hun kistjes met kostbaarheden en boden het kind geschenken aan: goud en wierook en mirre.¹²Nadat ze in een droom waren gewaarschuwd om niet naar Herodes terug te gaan, reisden ze via een andere route terug naar hun land.

Verenigde Protestantse Kerk Leuven – Meditatie 03/01

Lied: Juicht voor de Koning van de Joden (NLB 526:1)

1. Juicht voor de koning van de Joden,
buigt voor geen dove wereldmacht,
knielt voor de knecht die Gods geboden
beluisterd heeft en wel geacht.

Drie vreemden zochten Hem van verre,
Herodes hebben zij bespot,
met goud, met wierook en met mirre
aanbaden zij de Zoon van God.

Verkondiging

Gemeente van Christus,
enkele dagen geleden deed zich een bijzonder verschijnsel voor aan de sterrenhemel. De planeten Saturnus en Jupiter stonden praktisch op dezelfde plek, zodat het zonnelicht dat zij reflecteerden afkomstig leek van één bijzonder heldere ster. Iets dat zich maar eens in de 20 jaar schijnt voor te doen, werd er bij gezegd. En volgens sommigen zou zo'n zelfde conjunctie zich hebben voorgedaan rond de tijd van de geboorte van Jezus en de wijzen uit het Oosten op het spoor hebben gezet van die gebeurtenis. Met een beetje fantasie wordt er dan bij gezegd, dat dat alles zich aan de hemel voltrok in het sterrenbeeld Virgo, Maagd - en zie: de maagd werd zwanger en bracht een zoon voort, weergegeven in de taal van de wetenschap. Mij komt dat alles niet erg overtuigend voor. Want zo'n samenstand van planeten duurt maar kort - hooguit enkele dagen - en de wijzen moesten wel uit het Verre Oosten komen; en de benaming van de sterrenbeelden is sterk cultuurgebonden - de Chinese dierenriem ziet er heel anders uit dan de onze. Maar wat het voornaamste is: door naar zo'n wetenschappelijke verklaring te zoeken, kijk je gemakkelijk voorbij aan dat wat Matteüs eigenlijk met dit gedeelte wil zeggen. Ik lees het als een confrontatie van verschillende soorten van wijsheid, maar tegelijk ook een verhaal over twee heel verschillende invullingen van koningschap.

Eerst worden de koningen op het toneel gezet, al krijgen ze voorlopig allebei die titel nog niet mee. 'Toen Jezus geboren was in Betlehem in Judea, tijdens de regering van Herodes', zo begint het. En dan verschijnen onze magiërs op het toneel. Nee, geen drie koningen - dat is pas later door de kerkelijke traditie zo ingevuld. Het getal drie zal gebaseerd zijn op het aantal van de geschenken, goud, wierook en mirre (voor de puzzelaars: wierook en mirre zijn dus niet hetzelfde!). En de koninklijke waardigheid zullen ze gekregen hebben vanwege de kostbaarheid van hun cadeaus, maar ook vanwege de teksten die in combinatie met dit evangelie werden gelezen - vooral Psalm 72, waar het gaat om de koningen van Tarsis en de kustlanden en van Seba en Saba die aan Gods koning geschenken komen aanbieden - en mogelijk ook teksten uit de brieven (1 Tim. 6:15) of het boek Openbaring (Op. 17:14, 19:16) waar Christus als de Koning van de Koningen wordt gekenschetst. Maar magiërs zijn geen koningen. Het is de Perzische term voor raadgevers van de koning, wijzen die met behulp van allerlei technieken het heden interpreteerden en de toekomst voorspelden. Bij veel van hun praktijken zou onze moderne wetenschap grote vraagtekens zetten, zoals bij de astrologische constructies waar deze magiërs zich kennelijk van bedienden. En het lijkt wel alsof Matteüs daar handig gebruik van maakt. Als daar een stelletje magiërs in zijn verhaal opduikt, dan weet je bijna bij voorbaat, dat die hun doel nooit zullen bereiken, omdat ze de juiste wijsheid missen. Voor mensen die vertrouwd zijn met de bijbel is het immers duidelijk: wijsheid wordt door God geschonken, en wie zich niet op Hem richt mag nòg zo geleerd worden, wijs wordt hij niet. En dat blijkt ook al gauw. De wijzen verdwalen en moeten de weg vragen. Ze hebben uit het verschijnen van een nieuwe ster de conclusie getrokken, dat er een machtige koning geboren moet zijn, en daarom kloppen ze aan bij het adres dat hun het meest waarschijnlijk voorkomt: het koninklijk paleis in Jeruzalem. Koning Herodes schrikt zich een hoedje en laat

Verenigde Protestantse Kerk Leuven – Meditatie 03/01

gauw zijn eigen raadgevers roepen, de schriftgeleerden. Kijk, daar verwacht je nu een waarlijk wijs antwoord, gevonden in de oude geschriften van het Joodse geloof. ‘Uit Betlehem komt een leider voort’, citeren ze. En dat blijkt precies te kloppen.

Maar daarmee is het verhaal nog niet uit. Want uit het vervolg blijkt dan toch dat die magiërs wijzer zijn dan die schriftgeleerden. Want de raadgevers van Herodes komen niet in beweging, ook al hebben ze het correcte citaat in de Bijbel gevonden. Zij blijven in Jeruzalem, als trouwe dienaren van koning Herodes. Maar de magiërs zetten hun tocht voort en reizen naar Betlehem om het kind eer te bewijzen, dat ze als de grote koning beschouwen. En komt het uiteindelijk niet daar op aan, om te handelen naar dat wat God je te zien heeft gegeven? Is dat het niet, dat tenslotte uitmaakt of een mens wijs of dwaas is? Van mij mogen dus die wijzen uit het oosten gerust die benaming houden, ook al kun je nog zo kritisch staan tegenover de manier waarop zij de wereld om zich heen bekeken. Uiteindelijk is het ook niet alleen dat wat je waarneemt - hoe wetenschappelijk verantwoord dat ook kan zijn - maar vooral wat je met die kennis doet, dat uitmaakt of je wijs bent of niet. Het gaat om de keus, welke koning je wilt dienen - en daar komen onze beide koningen weer in beeld, die óók door Matteüs tegenover elkaar worden geplaatst - koning Herodes die vóór alles zijn eigen belang voor ogen heeft en daar zonder een spier te vertrekken onschuldige kinderen voor opoffert, of koning Jezus die zijn leven over heeft voor de Zijnen. Door voor de laatste te kiezen, geven de Wijzen uit het Oosten ons het goede voorbeeld. Het staat als een sleutelverhaal aan het begin van het evangelie, alsof ons Matteüs wil zeggen, dat het bovenal de heidenen zullen zijn, die in Jezus hun koning herkennen. Voor ons is dat geen verrassing. God is immers de Heer van alle volken?! Maar in de tijd van de eerste christenen was dat een openbaring. De grens tussen Joden en niet-Joden was immers onoverkomelijk?! Wie had kunnen denken dat ooit de mensen uit Afrika, Amerika en Europa de God van Israël zouden aanbidden?! Dat mag je gerust een Godswonder noemen.

Maar er past wel een kleine waarschuwing bij. Want wij lezen dit soort verhalen nog steeds te veel met de ogen van die hovelingen van Herodes. We laten ons niet echt raken door wat we in de Bijbel lezen. We laten Jezus niet echt geboren worden in ons eigen hart en gaan er niet echt anders door leven. En we laten ons nog altijd verblinden door alle succesverhalen die de ronde doen. Zo lezen we elk jaar weer van de aanbidding van de wijzen, waaruit de heerlijkheid van Jezus blijkt. Maar het vervolg van het verhaal, als Hij de vlucht moet nemen om aan de moordenaarshand van Herodes te ontkomen, dat lezen we hooguit een keer als 28 december op een zondag valt. Volgens de Kopten is dat trouwens het begin geweest van een christelijke aanwezigheid in Egypte en dat geeft ergens wel een mooi evenwicht: het oosten buigt in de gestalte van de wijzen voor dit kind vol belofte, het westen zal Hem herkennen in een vluchtelingenkind en zo komt heel de wereld tot de belijdenis van Gods toenadering tot ons in zoiets weerloos en kwetsbaars als een kind. Maar de vraag is, op wie wij willen lijken en aan wiens kant wij willen staan. Laten we ons werkelijk raken door ideeën die niet te bewijzen zijn, een geloof dat de wereld op zijn kop zet doordat het ons met nieuwe ogen naar de werkelijkheid laat kijken? Zijn wij bereid om de Allerhoogste te ontmoeten te midden van de verschoppelingen van deze wereld of laten we ons liever verblinden door de schone schijn van macht en succes? Houden wij ten koste van alles vast aan onze voorrechten en onze positie of laten we ons erop aanspreken om in die beweging van God mee te gaan, af te dalen naar de minste mensen en naast hen te gaan staan omdat dáár de Koning der koningen te vinden is? Laten we ons in beweging laten zetten door die oude Bijbelwoorden, de droom in ons laten wekken van deze-wereld-nieuw, zodat we net als de wijzen een nieuwe weg durven gaan, een weg van licht en leven.

In de naam van de Vader, de Zoon en de Heilige Geest.

Amen.

Verenigde Protestantse Kerk Leuven – Meditatie 03/01

Lied: Nu zijt wellekome (NLB 476)

1. Nu zijt wellekome Jesu, lieve Heer,
Gij komt van alzo hoge, van alzo veer.
Nu zijt wellekome van de hoge hemel neer.
Hier al op dit aardrijk zijt Gij gezien nooit meer.
Kyriëleis

2. Christe Kyrieleison, laat ons zingen blij,
Daarmed'ook onze leisen beginnen vrij.
Jezus is geboren op den heiligen Kerstnacht
Van een maged reine, die hoog moet zijn geacht.
Kyriëleis.

3. Herders op den velde hoorden een nieuw lied,
dat Jezus was geboren, zij wisten 't niet.
'Gaat aan gene straten en gij zult Hem vinden
klaar.
Bethlem is de stede, daar is 't geschied voorwaar.'
Kyriëleis.

4. D'heilige drie koon'gen, uit zo verren land,
zij zochten onzen Here met offerand.
Ze offerden ootmoediglijk mirr', wierook ende
goud te eren van dat kinde, dat alle ding behoudt.
Kyriëleis.

Voorbeden

Heer, onze God,

wij danken U dat Gij niet voorbijgaat aan ons, dwazen van het Westen,
die zo moeilijk geloven in wat niet zichtbaar of meetbaar is
en zo gemakkelijk voorbijzien aan de goddelijke liefde
die de sleutel is tot de zin van het leven,
wij danken U, dat Gij ons opzoekt in al ons gemis en onze pijn,
en dat wij U aan onze zijde vinden, ook in dit nieuwe jaar.

Wij danken U, dat Gij ons niet verlaat,
maar dat Gij ons blijft aanspreken door de woorden van uw aloude verbond,
dat Gij ons blijft lokken met het licht van uw liefde,
met het visioen van uw Koninkrijk op aarde,
met uw belofte dat Gij alles nieuw zult maken.

Wij bidden u voor het nieuwe jaar, 2021.
Dat het niet simpelweg een herhaling zal worden van het vorige
of het herstel van de vertrouwde wanorde.
Dat we de verschrikkingen van het oude jaar te boven mogen komen,
de dreiging en de angst voor besmetting,
het isolement en de pijn, het verlies van perspectief en zin.

Dat er uitzicht moge komen voor de slachtoffers
van de aardbeving in Kroatië en de aardverschuiving in Noorwegen -
mensen die familieleden hebben verloren, gewond zijn geraakt
of dakloos zijn geworden.

Dat de stem gehoord wordt van de vluchtelingen in het Bosnische Lipa,
dakloos geworden door de brand die daar woedde
en van alle anderen die ten gevolge van de wereldpolitiek ontworteld zijn en op drift geraakt.

Dat er vrede moge uitbreken in alle landen
die door conflicten worden verscheurd
en verzoening mogelijk wordt tussen alle mensen
die van elkaar worden gescheiden door een schijnbaar onoverbrugbare kloof.
Dat er werkelijk iets zal doorbreken van Uw heil en Uw zegen voor alle mensen op aarde

Verenigde Protestantse Kerk Leuven – Meditatie 03/01

omdat Gij een plek krijgt om te wonen in onze harten.

Gij, Bron van alle licht,
wij danken U voor de gave waarmee Gij ons voedt
en ons leven verlichten wilt:

Jezus, uw vleesgeworden Woord.

Laat heel de wereld de warmte en de kracht ervaren,
die genezend en bevrijdend van hem uitgaan,
vandaag en alle dagen van ons leven,
tot in eeuwigheid.

Dienstboek

In de stilte leggen we voor U neer, dat wat een ander niet voor ons kan zeggen...

Zo bidden we U, Heer onze God,
In de naam van uw Zoon, Jezus Christus, onze Heiland,
Die ons met deze woorden tot U heeft leren bidden:

Onze Vader, die in de hemelen zijt,
Uw Naam worde geheiligd;
Uw Koninkrijk kome;
Uw Wil geschiede, gelijk in de hemel alzo ook op aarde.
Geef ons heden ons dagelijks brood;
en vergeef ons onze schulden, gelijk ook wij vergeven onze schuldenaren;
en leid ons niet in verzoeking, maar verlos ons van de boze.
Want van U is het Koninkrijk en de kracht en de heerlijkheid
tot in eeuwigheid.
Amen.

Slotlied: Wij trekken in een lange stoet (NLB 506)

1. Wij trekken in een lange stoet
Op weg naar Bethlehem,
Wij gaan uw koning tegemoet,
O stad Jeruzalem!
Gezegend die zijn komst begroet
En knielen wil voor hem!
Wij loven U, koning en Heer!

2. Al bent U nu nog maar een kind,
Zo hulpeloos en klein,
Wij weten dat het rijk begint
Waaryan U Heer zult zijn,
Een rijk waarin de vrede wint
Van oorlog en van pijn.
Wij loven U, koning en Heer!

3. Al gaat de vijand in het rond,
De koning van het kwaad.
Al dreigt hij met zijn grote mond
Dat hij u eens verslaat
Straks ligt hij dodelijk gewond
Wanneer zijn rijk vergaat.
Wij loven U, koning en Heer!

4. Wij gaan op weg naar Bethlehem,
Daar ligt Hij in een stal,
Die koning in Jeruzalem
Voor eeuwig wezen zal!
Laat klinken dan met luider stem
En blij bazuingeschal:
Wij loven U, koning en Heer!

Zegen

Ga dan heen in vrede, dragend en uitdragend de zegen van God:

De Heer zegene en Hij behoede u;
de Heer doe Zijn aangezicht over u lichten en zij u genadig;
de Heer verheffe Zijn aangezicht over u
en geve u vrede.
AMEN.